

Göteborgs kommun, Taubeskolan
Stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

2019-11-13

Dnr 400-2018:10842

Beslut

efter kvalitetsgranskning av grundskolors
arbete med jämställdhet vid Taubeskolan i
Göteborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete med jämställdhet. Syftet är att granska om det bedrivs ett långsiktigt jämställdhetsarbete på grundskolor där det finns risker i detta arbete. Begreppet risker innebär att urvalet består av grundskolor som tidigare haft brister i tillsynen inom områdena trygghet och studiero, åtgärder mot kränkande behandling och/eller värdegrundsarbete. Ett särskilt fokus finns på kopplingen mellan jämställdhetsarbetet och trygghet för alla elever.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning leder rektor ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete?
 - a. I vilken utsträckning arbetar rektor för att utveckla och integrera jämställdhetsarbetet i hela skolans organisation samt kopplar detta arbete till en trygg skolmiljö?
 - b. I vilken utsträckning har rektor skapat kontinuitet i jämställdhetsarbetet, genom bestående strukturer, ett kontinuerligt uppföljningsarbete och även kopplat detta arbete till en trygg skolmiljö?
2. I vilken utsträckning arbetar lärare och skolans personal i övrigt medvetet för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas samt ges en jämställd och trygg skolmiljö?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet*, *Skolverkets allmänna råd*, *forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Taubeskolan, i Göteborgs kommun, ingår i denna granskning. Granskningen av Taubeskolan omfattar årskurserna 1-3.

Skolinspektionen besökte Taubeskolan den 11-12 september 2019. Besöket genomfördes av Lena Oxelgren och Maria Lundström. Intervjuer har genomförts med elever, lärare, elevhälsa, övrig skolpersonal och rektor. Observationer har genomförts på lektioner och i övrig skolmiljö.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området.

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektor ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete?

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte leder ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete, även om rektorn har initierat vissa utvecklingsinsatser som berör jämställdhet.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektor behöver utveckla ett långsiktigt jämställdhetsarbete som utgår från identifierade behov. Arbetet behöver omfatta hela skolans organisation samt integreras och synliggöras i de ordinarie arbetsprocesserna kring trygghet och värdegrund. I detta ingår att utifrån den kartläggning som görs, följa upp samt sätta upp mål för jämställdhetsområden med koppling till trygg skolmiljö och utifrån en analys av det som framkommer i kartläggningen/uppföljningen besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning arbetar lärare och skolans personal i övrigt medvetet för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas samt ges en jämställd och trygg skolmiljö?

Skolinspektionen bedömer att lärare och övrig personal på skolan i viss mån bedriver ett medvetet arbete för att elever ska mötas och ges en jämställd och trygg skolmiljö.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Skolpersonalen behöver regelbundet synliggöra och kritiskt granska normer kring kön i den egna verksamheten, i syfte att skapa en jämställd och trygg skolmiljö. Detta kan till exempel innebära att personalen diskuterar och reflekterar över sina egna föreställningar om kön i relation till skolans värdegrund, att personalen diskuterar hur normer och förväntningar gällande kön kommer till uttryck i bemötande av elever och elevers bemötande av varandra, och att personalen diskuterar hur normer och förväntningar kring kön påverkar elevernas trygghet på skolan. I detta ingår också att rektor ger förutsättningar för sådana diskussioner.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 12 april 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och effekterna av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2018:10842) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

1. I vilken utsträckning leder rektor ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete?

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektor, utifrån kartläggning och analys av relevanta jämställdhetsområden, arbetar för att utveckla och integrera jämställdhetsarbetet i hela skolans organisation samt kopplar detta arbete till en trygg skolmiljö. Vidare granskas i vilken utsträckning rektor har skapat kontinuitet i jämställdhetsarbetet genom bestående strukturer och ett kontinuerligt uppföljningsarbete.

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte leder ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete, även om rektorn har initierat vissa utvecklingsinsatser som berör jämställdhet. Skolans personal och skolledningen har identifierat vissa könsmonster relaterade till elevernas trygghet, men granskningen visar att rektorn inte påbörjat arbetet med att analysera sådana mönster ur ett jämställdhetsperspektiv.

Rektors kartläggning och analys av jämställdhetsområden med koppling till en trygg skolmiljö

Granskningen visar att rektor till viss del kartlägger/följer upp elevernas trygghet utifrån kön och att rektor har påbörjat ett arbete att följa upp vissa andra jämställdhetsaspekter kopplade till trygghet och värdegrundsfrågor. Rektor har dock inte påbörjat arbetet med att analysera resultaten utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Rektorn, lärare, övrig personal och representanter för elevhälsan uppger att en brukarenkät och en skolgårdsenkät görs årligen. I brukarenkäten anges kön men inte i skolgårdsenkäten. Skolgårdsenkäten består både av enkätfrågor och en karta där elever får rita in var på skolgården de upplever otrygghet. Rektorn berättar att även om resultatet av skolgårdsenkäten inte redovisas könsuppdelat har rektorn noterat att det är fler pojkar i den så kallade King-rutan och att fler pojkar spelar fotboll. När det gäller incidentrapporter uppger rektorn att det till övervägande del är pojkar som är inblandade i dessa incidenter. Rektorn berättar vidare att i trygghetsteamet, där biträdande rektorn ingår, sammanställs de kränkingsanmälningar som kommer in på individnivå och analyseras utifrån orsak och plats. Rektorn och biträdande rektorn uppger vidare att något kartläggningsarbete kring elevers trygghet på nätet kopplat till kön inte görs i dagsläget, även om diskussioner med personalen förekommer. Av skolans likabehandlingsplan som Skolinspektionen tagit del av återges resultaten, könsuppdelat, för årskurs två i brukarenkäten.

Granskningen visar också att rektor har påbörjat ett arbete med att följa upp vissa andra jämställdhetsaspekter kopplade till trygghet och värdegrundsfrågor. Rektorn berättar att skolledningen påbörjat ett arbete med att gå så kallade ronder på skolan. Rektorn beskriver att ronder är när skolledningen går ut i klassrum, korridorer, skolgård, matsal och observerar hur undervisning bedrivs, hur bemötande mellan vuxen och elev sker och

hur tryggheten upplevs. Syftet är enligt rektorn att få kännedom om tryggheten på skolan och för att säkerställa att det som rektorn beslutat om faktiskt sker under skoldagen. Ronderna har precis påbörjats och ska göras kontinuerligt under terminen. Rektorn har dock ännu inte skapat kontinuitet i arbetet eftersom hen tillträdde sin tjänst på Taubeskolan i april 2019. Det framkommer vidare i intervjun att ronderna som skolledningen påbörjat ska vara ett led systematiken i att se exempelvis lärarnas bemötande av flickor och pojkar. Rektorn berättar vidare att hen tar del av lärarnas lektionsplaneringar som en del i att säkerställa att jämställdhetsperspektivet finns med i lektionerna. Rektor säger vidare att hen inte påbörjat arbetet med att analysera resultaten utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Spridning av resultat från kartläggningarna

Granskningen visar att rektor visserligen ser till att resultat från kartläggningar sprids till och analyseras av lärare och annan personal, men granskningen visar samtidigt att personalen inte analyserar resultaten utifrån ett köns- eller jämställdhetsperspektiv även om analyser kring individer och grupper görs. Rektorn, lärare, övrig personal och representanter för elevhälsan berättar att de på bland annat arbetsplatsträffar diskuterar och analyserar resultatet av enkäterna gällande trygghet respektive skolgård samt trygghetsteamets kartläggning av kränkande behandling. De berättar vidare att analys av enkätresultaten görs även på pedagogiska möten och studiedagar, dock omfattar inte analysen ett köns- och jämställdhetsperspektiv. Rektorn, lärare samt representanter från elevhälsan berättar att skolan lyfter *Planen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling* på arbetsplatsträffar och både personal och elever har arbetat med planen. Planen revideras årligen och i planen finns vissa resultat utifrån de kartläggningar skolan gjort. Skolåret inleds med arbetet kring *Planen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling*. I trygghetsteamet förs diskussioner om att fler pojkar är utåtagerande än flickor och detta diskuteras även på arbetsplatsträffar, utifrån hur undervisningen kan anpassas för att passa alla elever. Representanter från elevhälsan och biträdande rektorn berättar att de regelbundet tar del av arbetet med kränkande behandling och incidentrapporter på skolan. Samtliga intervjuade grupper, även eleverna, säger att det framförallt är pojkar som stökar och är utåtagerande. Representanter från elevhälsan, lärare och skolledning säger att de inte tänkt på att kränkingsanmälningarna, som främst avser pojkar, också ska analyseras utifrån ett könsperspektiv, utan de har resonerat utifrån ett individperspektiv och utifrån det satt in lämpliga åtgärder.

Rektors arbete för att utveckla skolans jämställdhetsarbete och integrera det i organisationen

Granskningen visar att rektorn har initierat vissa utvecklingsinsatser som berör jämställdhet, men de utgår inte från en analys av resultaten av kartläggningar ur ett jämställdhetsperspektiv. Även om skolan har planer på att framöver tydligare inkludera jämställdhet både i skolans arbete med trygghet och i undervisningen, bedrivs i nuläget inte något jämställdhetsarbete som utgår från identifierade behov. I intervju med rektorn, lärare och representanter från elevhälsan framkommer att skolan framöver kommer att inkludera jämställdhet i skolans trygghetsarbete, i undervisningen och i trygghetsteamets arbete. Enligt rektorn har lärarna, elevhälsan och övrig personal redan arbetat med jämställdhetsfrågor under en arbetsplatsträff. Vidare har en av förstelärarna, också under en arbetsplatsträff, lyft fram en webbsida med verktyg för lärarna att arbeta

med. Vid en av Skolinspektionens observationer används verktyget. Rektorn säger att hen kommer att utse någon ansvarig för jämställdhetsfrågor på skolan. Rektorn säger också att hen inte har formulerat specifika mål för jämställdhetsarbetet. Representanter för elevhälsan säger att man för diskussioner utifrån kön framförallt i trygghetsteamet, där kuratorn och biträdande rektorn ingår. En av representanterna säger att hen har upplevt ett slags "tvärtomtänk" hos lärarna. Representanten förklarar att lärare kan ha en föreställning om att det är fel att dela upp pojkar och flickor i till exempel tjej- och killgrupper, att det skulle strida mot jämställdheten.

Granskningen visar vidare att det finns kompetens kring jämställdhet på skolan och att rektorn initierat ett arbete med att arbeta vidare med jämställdhet. Rektorn och representanter för elevhälsan säger att det finns kompetens om jämställdhet i kollegiet och att det finns ett tänk från lärarnas sida, att arbeta i könsblandade grupper, att lyfta jämställdhetsfrågor när de lägger sin planering och att arrangera aktiviteter på rasterna. Utifrån kartläggningar av skolgården och genom skolgårdsenkäten har rektorn anställt en lekledare på rasterna för att få elever att interagera med varandra. Interaktionen handlar om att alla elever ska kunna leka med alla och att årskurserna ska lära känna varandra. Rektorn berättar att lekledaren ska arbeta med lekar som passar oavsett kön och för att alla ska kunna känna sig trygga. Rektorn berättar vidare att skolan ska ha en dag som behandlar jämställdhet till våren som trygghetsteamet håller i. Både rektorn och biträdande rektorn berättar att skolans arbete fokuserat på trygghet och studiero och att flera åtgärder vidtagits för att skapa en trygg skola där studiero råder under lektionerna. Arbetet med jämställdhet vill de starta nu när skolan har ett fungerande trygghetsarbete. I intervjuer med lärare, representanter från elevhälsan samt övrig personal framkommer att rektorn i nuläget inte leder ett jämställdhetsarbete baserat på identifierat behov, men att ett arbete kring jämställdhet påbörjats på en av höstens arbetsplatsträffar och att arbetet kommer att fortsätta. Av intervjuerna framkommer också att skolan arbetar aktivt för att implementera skolans plan för likabehandling.

Rektors skapande av kontinuitet i arbetet med jämställdhet

Granskningen visar att rektor har en planering för att skapa strukturer i jämställdhetsarbetet, men att detta i nuläget saknas. I intervjuer med skolledning, lärare, representanter från elevhälsan samt övrig personal framkommer att rektorn i nuläget inte leder ett jämställdhetsarbete, men att rektor framöver kommer att leda insatser kring jämställdhet och att ett visst arbete påbörjats i samband med terminsstarten. De säger också att skolan vid varje höststart arbetar aktivt för att implementera skolans diskriminerings- och likabehandlingsplan. Enligt rektorn tar skolans personal del av skolans enkät, som till exempel visar att flickor i årskurs två upplever att pojkar är stökiga. Detta finns även redovisat i skolans plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Av intervjuer med skolledning, lärare, representanter från elevhälsan samt övrig personal framkommer vidare att rektorn kommer att följa upp insatser kring jämställdhet utifrån enkäter och ronder, samt i arbetet med att revidera skolans diskriminerings- och likabehandlingsplan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektor behöver fortsätta att utveckla ett långsiktigt jämställdhetsarbete som utgår från identifierade behov, samt formulera mål för skolans jämställdhetsarbete. Arbetet behöver omfatta hela skolans organisation samt integreras och synliggöras i de ordinarie arbetsprocesserna kring trygghet och värdegrund. I detta ingår att kartlägga och följa upp jämställdhetsområden med koppling till trygg skolmiljö och utifrån en analys av det som framkommer i kartläggningen och uppföljningen besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder.

2. I vilken utsträckning arbetar lärare och skolans personal i övrigt medvetet för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas samt ges en jämställd och trygg skolmiljö?

Inom detta område granskas i vilken utsträckning skolpersonalen arbetar med att kritiskt granska normer kring kön i verksamheten, i vilken utsträckning skolpersonalen arbetar för att elever ska ges en jämställd och trygg skolmiljö utanför undervisningen samt i vilken utsträckning lärare förmedlar jämställdhet som värde genom sitt förhållningssätt i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att lärare och skolans personal i viss mån bedriver ett medvetet arbete för att elever ska mötas och ges en jämställd och trygg skolmiljö. Granskningen visar att skolpersonalen arbetar medvetet för att elever ska ges en jämställd och trygg skolmiljö utanför undervisningen och att lärare i huvudsak förmedlar jämställdhet som värde i undervisningen. Samtidigt visar granskningen att det saknas diskussioner om och kritisk granskning av könsnormer i relation till verksamheten.

Personalens arbete för en jämställd och trygg skolmiljö utanför undervisningen

Granskningen visar att skolpersonalen i viss mån arbetar för att elever ska mötas och ges en trygg och jämställd skola, oberoende av könstillhörighet. Det framgår av intervjuer med samtliga intervjugrupper att personalen på skolan arbetar aktivt för ett likvärdigt bemötande oberoende av könstillhörighet. Representanter för elevhälsan säger att de stöttar personal och lärare kring bemötande och att elevassistenterna på skolan får handledning av skolans specialpedagog för att kunna bemöta elever på rätt sätt när det gäller trygghet. Övrig skolpersonal säger att de tror att pojkar och flickor behandlas lika. Representanter för elevhälsan berättar vidare att personal på skolan är schemalagda för att vara ute i korridorer och på skolgården. Detta schema omfattar även representanterna för elevhälsan. De säger att arbetet syftar till att skapa trygghet och ge en lugn start på skoldagen. Enligt rektorn är det alltid vuxna ute på rasterna. Observationer bekräftar att det är ett stort antal vuxna ute på skolgården och att de både deltar i och initierar rastaktiviteter.

Av granskningen framgår det att flertalet av skolpersonalen arbetar för att skolmiljön ska vara jämställd och tillgänglig för alla elever oavsett kön. Enligt eleverna finns inga otrygga platser på skolan, förutom vid fotbollsplanen där bollar kan komma farande. Personalen berättar att det inte finns några könsstereotypa rum eller utrymmen på skolan såsom dockrum eller liknande utan miljön är könsneutral.

Granskningen visar att personalen genomför insatser för att främja interaktion mellan elever, oberoende av könstillhörighet. När det gäller matsalen berättar lärare, elever och personal att de har bestämda platser och att det vid varje bord sitter vuxna med. Både elever och personal utses veckovis för att hålla ordning och städa borden när alla ätit upp. Schemat är lagt så att eleverna äter vid olika tidpunkter. Observationer som Skolinspektionen gör visar att eleverna sitter könsblandat i matsalen och flickor och pojkar interagerar. Eleverna berättar att de har rastaktiviteter där både flickor och pojkar är med. Personalen säger att de på raster bjuder in till aktiviteter som ska passa alla elever, men att de inte ifrågasätter elevernas val utan de som vill får vara med, både pojkar och flickor. De säger vidare att aktiviteterna planeras utifrån att klasser ska lära känna varandra över klass- och årskursgränser. De säger också att skolans verksamhet och fysiska miljö är utformad så att aktiviteter ska passa alla. Detta bekräftas även av observationer som görs på skolgården av Skolinspektionen. Även lärarna säger att de arbetar för att eleverna ska vara trygga utanför lektionstid och en av lärarna ger exempel på hur hen stämmer av med eleverna vad de vill göra innan de går ut på rast och sedan stämmer av efter rasten vad eleverna gjorde. En annan lärare berättar att hen på fredagar styr rastaktiviteter utifrån att eleverna ska träffa elever i klassen som de sällan umgås med.

Vidare framgår det av granskningen i intervjuer med elever, personal, lärare och skolläda att samtliga vuxna ingriper vid kränkningar. Eleverna berättar att de känner sig trygga på skolan. Om något händer på rast, i korridorer eller i matsalen säger eleverna att läraren pratar med de inblandade och att de ringer hem om det är allvarligt. Eleverna berättar också att "skojbråk" är förbjudet. Detta bekräftas av skolläda, personal och lärare och de säger att skolan har en struktur med så kallade "mini-möten" för att hantera konflikter och kränkningar som sker på skolan. "Mini-möten" är ett strukturerat sätt att samtala med de som ingår i konflikten. Personal och lärare berättar att de följer denna struktur när konflikter uppstår. Denna plan för "mini-möten" finns med i den dokumentation som lämnats in till Skolinspektionen inför besöket.

Lärares arbete med att förmedla jämställdhet genom sitt förhållningssätt i undervisningen

Granskningen visar att lärare i huvudsak förmedlar jämställdhet som värde genom sitt förhållningssätt i undervisningen. Det framgår att lärare ger uttryck för lika höga förväntningar på alla elever oavsett könstillhörighet. Representanter för elevhälsan säger att lärare i undervisningen har samma förväntningar på flickor och pojkar. Rektorn berättar att hen genom ronder på skolan säkerställer att pojkar och flickor bemöts lika.

Granskningen visar också att lärare i huvudsak arbetar för att pojkar och flickor ska ges samma utrymme och inflytande i undervisningen. Flera lärare säger att pojkar vill tala mer än flickor i klassrummet, men att de arbetar aktivt för att fördela talutrymmet rättvist. Lärarna berättar att de använder sig av olika verktyg för att fördela ordet, exempelvis glasspinnar och white-board. I intervjun med lärare berättar de att de arbetar för att alla elever ska vara lika mycket värda och de berättar om hur de arbetar i klasserna för att tydliggöra att alla är lika, men för att alla ska få lika möjligheter behöver man göra olika. Personal och lärare berättar vidare att de arbetar för att alla ska få möjlighet att prova på saker de tidigare inte gjort och de ger exempel på att de syr med både pojkar och flickor och att både pojkar och flickor arbetar med pärlplattor när de arbetar med praktiska övningar på lektioner i undervisningen. Skolläda bekräftar att lärarna använder varierande metoder för att fördela talutrymmet och berättar att arbetet är en medveten

strategi för att främja jämställdheten i undervisningen. Eleverna säger också att pojkar och flickor behandlas lika, men några av eleverna berättar att personal kan bemöta pojkar och flickor olika och de ger ett exempel på att när det är pojkar som är stökiga brukar lärare säga till högt och när det är flickor som är stökiga frågar läraren varför hon gör så och hur hon tänkte. Att lärare arbetar för att elever ska få samma utrymme och inflytande i undervisningen är synligt också vid Skolinspektionens samtliga lektionsobservationer.

Granskningen visar vidare att lärare arbetar för att främja interaktionen mellan eleverna, oberoende av könstillhörighet, i undervisningen. Eleverna säger att lärarna styr hur de ska sitta och att de sitter i könsblandade grupper. De berättar också att läraren bestämmer vilka de ska arbeta med när det är grupparbete. Lärarna säger att de bestämmer gruppindelning utifrån att de vill skapa nya konstellationer i klassen. Skolinspektionens observationer bekräftar att eleverna sitter i könsblandade grupperingar och arbetar könsblandat vid grupparbeten.

Vidare visar granskningen att eleverna ges utrymme att diskutera jämställdhet i undervisningen. Lärarna berättar att de i SO arbetar med livskunskap där jämställdhet ingår som en aspekt. De berättar vidare att de kan diskutera vad det är att vara kär och vem man kan bli kär i. De beskriver också att de diskuterar yrkesval utifrån könsaspekter. Biträdande rektorn berättar att skolan kommer att göra en satsning kring just diskussioner om yrkesval längre fram i höst. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer togs olika familjekonstellationer upp som ett led i jämställdhetsarbetet där eleverna fick diskutera jämställdhet.

Granskningen visar vidare att lärare tar tydlig ställning för skolans värdegrund när jämställdhetsaspekten utmanas. Lärarna berättar att de hanterar kontroversiella åsikter i klassen genom att ta upp, diskutera och förklara att man måste få välja själv vad man tycker. Lärarna berättar att de betonar att man får lov att se ut hur man vill och leka med vem man vill och att alla har ett fritt val. I intervju med skolledningen säger de att kontroversiella åsikter kan vara språkbruk, exempelvis ordet bög och i de fall eleverna använder kränkande ord bemöts eleverna direkt. Skolledningen säger också att lärarna ibland behöver förklara vad ord kan betyda för att eleverna inte riktigt vet ordets betydelse.

Det framgår också av granskningen i intervjuer med elever och lärare att lärare ingriper vid kränkningar. Om något händer på lektionen säger eleverna att läraren pratar med de inblandade och att de ringer hem om det är allvarligt. Eleverna berättar också att "skojbråk" är förbjudet. På frågan om lärare ingriper på samma sätt mot pojkar som mot flickor berättar några av eleverna att pojkar får gå ifrån klassrummet medan flickor får sitta kvar.

Synliggörande och granskning av normer kring kön

Granskningen visar att det bland skolans personal förekommer regelbundna diskussioner om värdegrund och trygghet. Dock kopplas inte dessa diskussioner till kritisk granskning av könsnormer i relation till verksamheten och elevernas trygghet. Det framgår av intervjuer med rektor, lärare och övrig personal att personalen inte diskuterar könsnormer med varandra. Dock säger samtliga att skolan har inlett ett arbete kring jämställdhet under hösten och att arbetet har bestått av att diskutera jämställdhet utifrån

ett historiskt perspektiv som inte omfattat könsnormer på en av höstens arbetsplatsträffar. I början av varje skolor arbetar skolan även aktivt med *Planen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling*. Lärarna berättar i intervju att de har diskuterat att en mer tydligt strukturerad lektion skulle kunna gynna pojkarna. Samtidigt säger lärarna att de har samma förväntningar på pojkar och flickor och de ser inte att de i vissa situationer har olika förväntningar på flickor eller pojkar. En av lärarna berättar om hur de i kollegiet haft diskussioner, pedagogiska konferenser och arbetsplatsträffar där de har lyft frågor om jämställdhet. Hen säger vidare att lärarna arbetar jämställt i klassrummen utan att vara riktigt medvetna om det. Hen säger vidare att lärarna kan behöva en väckarklocka för att bli medvetna. Övrig skolpersonal berättar att de har haft diskussioner kring kön och att de inte gör någon skillnad på pojkar och flickor utan att samma regler gäller för alla. Elevhälsans representanter säger att de inte diskuterar könsnormer i elevhälsan utan den typen av diskussioner sker i trygghetsteamet. På frågan om elevhälsan tror att aspekten kön skulle kunna tillföra något i gruppens diskussioner, säger en representant att hen tänker tvärt om. Hen säger att alla ju är barn och att det inte spelar någon roll om det är pojkar eller flickor som de diskuterar. En annan representant säger att de resonerar kring att pojkar tar större spelrum än flickor och säger vidare att det finns en medvetenhet på skolan om att det är så, men att man inte lyfter jämställdhetsaspekten vidare i gemensamma diskussioner och forum.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Skolpersonalen behöver regelbundet synliggöra och kritiskt granska normer kring kön i den egna verksamheten, i syfte att främja en jämställd och trygg skolmiljö. Detta kan till exempel innebära att personalen diskuterar och reflekterar över sina egna föreställningar om kön i relation till skolans värdegrund, att personalen diskuterar hur normer och förväntningar gällande kön kommer till uttryck i bemötande av elever och elevers bemötande av varandra. Det kan också innebära att personalen diskuterar hur normer och förväntningar kring kön påverkar elevernas trygghet på skolan. I detta ingår också att rektor ger förutsättningar för sådana diskussioner.

På Skolinspektionens vägnar

X Cecilia Kjellman

Beslutsfattare

Signerat av: Cecilia Kjellman

X Lena Oxelgren

Föredragande

Signerat av: Lena Oxelgren

I ärendets handläggning har även Maria Lundström, Anna Johansson, Anna Sundman Marknäs samt Johanna Tinghammar Bruck deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/tematisk-kvalitetsgranskning-av-grundskolors-arbete-med-jamstalldhet/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Granskningen av Taubeskolan i Göteborgs kommun har omfattat årskurserna 1-3. I årskurs 1-3 finns ca 170 elever.

Bilaga 2: Rättslig reglering med mera

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I förarbetena till skollagen förtydligas att skolan ska ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa (Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221). Vidare framhålls att det, för att förmedla och förankra de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar, måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas (Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221 och s. 634).

1 kap. 5 § skollagen

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och motverka all form av kränkande behandling.¹

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i bland annat förskoleklassen och grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I förarbetena till skollagen förtydligas att de mer generellt inriktade uppgifterna där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som exempelvis arbetet mot kränkande behandling samt undervisningen om jämställdhet och sex och samlevnad. Elevhälsan har också ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (Prop. (2009/10:165), Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 276).

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

¹ Se även 6 kap. 6-10 §§ skollagen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

5 kap. 3 § skollagen

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I förarbetena till skollagen framhålls att det förebyggande arbetet är centralt vid skapandet av en trygg skolmiljö för alla elever samt att det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna kommer till uttryck i praktisk handling (Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 320).

Läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37),² 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, En likvärdig utbildning

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.

Skolan ska aktivt och medvetet främja elevers lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.

Läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Skolans uppdrag

Skolan ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla människor, oberoende av könstillhörighet. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

² Skolans jämställdhetsuppdrag har förtydligats genom revideringar i läroplanen som trädde i kraft den 1 juli 2018 (SKOLFS 2018:8).

Läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37), 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,

Alla som arbetar i skolan ska bland annat

- i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor,
- i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet,
- aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper,

Läraren ska bland annat

- klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet,
- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor,
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet,
- öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem,
- uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling,
- tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen,
- samarbeta med hemmen i elevernas fostran och därvid klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete,

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att

- utbildningen och undervisningen organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet,
- i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis, jämställdhet och sex och samlevnad,
- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen,
- skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen

Skolverkets allmänna råd om Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (s. 11-12, 27), (SKOLFS 2012:98.)

I kommentar till Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framhålls att syftet med kvalitetsarbetet är att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Det finns dock inget som hindrar att man inom kvalitetsarbetet även formulerar och följer upp egna mål (de får dock inte strida mot de nationella målen). Ytterst handlar det om att alla barn och elever ska erbjudas en likvärdig utbildning av hög kvalitet oberoende av bland annat kön. Vidare framhålls att kontinuerlig uppföljning innebär att fortlöpande samla in saklig information - vilken kan vara både kvantitativ och kvalitativ - om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde X: <Här klipps utvecklingsområdet i sin helhet in>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde X: <Här klipps utvecklingsområdet i sin helhet in>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde X: <Här klipps utvecklingsområdet i sin helhet in>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: